

MASALAS

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Masalas ir akūta un ļoti lipīga vīrusu infekcijas slimība. Iespējamība saslimt ar masalām ir jebkuram bērnam vai pieaugušajam, kurš ir nonācis kontaktā ar slimnieku un iepriekš nav slimojis ar masalām, kā arī nav vakcinēts pret masalām.

Kā var inficēties ar masalām?

Vienīgais masalu infekcijas avots ir slims cilvēks. Masalu **vīruss izplatās pa gaisu ar siekalu pilieniem**, inficētai personai **runājot, šķaudot vai klepojot**. Vīrusu saturoši pilieni ir tik sīki, ka var palikt gaisā vairākas stundas, bet uz virsmām līdz divām stundām. Inficēties iespējams arī, nonākot tiešā kontaktā ar inficēto personu vai viņa elpceļu izdalījumiem. Vidēji masalu slimnieks var inficēt **12–18 cilvēkus**, kuriem nav imunitātes pret masalām. **Inficētā persona izdala vīrusu piecas dienas pirms un četras dienas pēc izsitumu parādīšanās**, bet maksimāli bīstama apkārtējiem ir neilgi pirms simptomu parādīšanās un pirmajās slimības dienās.

Kādi ir masalu simptomi?

No brīža, kad masalu vīruss iekļūst organismā, līdz saslimšanai pāiet aptuveni **10–12 dienas**. Tad parādās simptomi, kas sākotnēji atgādina saaukstēšanās pazīmes – **paaugstināta ķermeņa temperatūra (37°–38° C), klepus un iesnas. Acis kļūst apsarkušas un jutīgas pret gaismu.**

3 līdz 7 dienu laikā, slimībai progresējot, ķermeņa temperatūra var sasniegt **39°–41°C**, parādās **sarkani izsitumi uz sejas un aiz ausīm**, kas tālāk izplatās uz **vidukli un augšējām ekstremitātēm**, pēc tam uz **apakšējām ekstremitātēm**. Pēc 4 līdz 7 dienām izsitumi izzūd: sākumā no sejas, pēc tam no krūtīm, beidzot no ekstremitātēm. **Uz smaganām un vaigu iekšpusē** slimniekiem var parādīties **mazi, balti plankumiņi** (Koplika plankumi).

Ar masalām slimo tikai vienreiz. Pēc slimības, tāpat kā pēc vakcinācijas, izveidojas ilgstoša un noturīga imunitāte.

Kādas var būt masalu komplikācijas?

Biežākās masalu komplikācijas ir vidusauss iekaisums (7–9%), caureja (8%) un pneimonija (1–6%). Apmēram vienam no 1000 masalu slimniekiem rodas smadzeņu audu iekaisums (encefalīts) un aptuveni viens no 1000 saslimušajiem **mirst no masalu izraisītajām komplikācijām (visbiežāk bērni līdz piecu gadu vecumam).**

Kā nenaslimt?

Visefektīvākā aizsardzība ir vakcinācija pret masalām. Atbilstoši Vakcinācijas kalendāram, vakcināciju pret masalām veic divas reizes: 12–15 mēnešu vecumā un atkārtoti septiņu gadu vecumā (balstvakcinācija). Vakcināciju veic ar kombinēto vakcīnu pret masalām, masaliņām un epidēmisko parotītu.

Zīdaiņiem vecumā no 6 līdz 11 mēnešiem pirms došanās ceļojumā, īpaši uz valstīm, kur ir augsts masalu inficēšanās risks vai reģistrēts masalu uzliesmojums, ieteicams saņemt vienu vakcīnas devu. Tomēr jāatceras, ka zīdaiņiem, kas pirmo vakcinācijas devu saņēmuši 6–9 mēnešu vecumā, pēc tam jāsaņem divas vakcīnas devas atbilstoši Vakcinācijas kalendāram.

Atsevišķos gadījumos, piemēram, ja konstatēta mērena vai smaga akūta saslimšana, imūndeficīts, grūtniecība, ārsts var neieteikt vakcinēties vai atlikt vakcināciju uz laiku.

Reakcija pēc vakcinācijas

Vakcīna pret masalām ir droša un efektīva. Pēc vakcinācijas reizēm var novērot tādas blakusparādības kā ķermeņa temperatūras paaugstināšanos līdz 39°C, sāpes, apsārtumu un pietūkumu injekcijas vietā, retos gadījumos var izveidoties viegli, masalām līdzīgi izsitumi, kuri izzūd 1 līdz 3 dienu laikā.

Kā ārstē masalas?

Masalām nav specifiskas ārstēšanas. Slimniekam ieteicams uzņemt pietiekami daudz šķidruma. Ārsts var nozīmēt medikamentus, piemēram, pretdrudža līdzekļus, lai atvieglotu slimības smagumu.

Kā rīkoties, ja ir aizdomas par saslimšanu vai bijis kontakts ar inficētu personu?

Ja esi kontaktējies ar personu, kas inficēta ar masalām un neesi bijis vakcinēts (vai arī nav informācijas par to, vai esi vakcinēts), **saslimšanu var novērst veicot vakcināciju** pret masalām, ja tā tiek veikta neilgi (**72 stundu laikā**) pēc kontakta. Ja ir aizdomas, ka esi saslimis ar masalām, nepieciešams:

- **paliec mājās un sazinies ar ārstu telefoniski,** lai novērstu citu cilvēku inficēšanās iespēju;
- **izvairies no kontakta ar citiem cilvēkiem** (sevišķi, ja tie nav vakcinēti); kad tas nav iespējams, šķaudot un klepojot, aizklāj muti un degunu ar salveti, lai mazinātu infekcijas izplatīšanās risku.

Ja ārsta padoms nepieciešams ārpus Tava ģimenes ārsta darba laika, zvani uz Ģimenes ārstu konsultatīvo tālruni – 66016001.

Tālruņa darba laiks: darba dienās no plkst. 17.00 līdz 8.00, bet brīvdienās un svētku dienās – visu diennakti.

Plašāku informāciju par infekcijas slimībām, vakcināciju un profilaksi meklē **www.spkc.gov.lv**, kā arī pie sava ģimenes ārsta.